

Vaalanlammin asemakaavahankkeen luontokatselmus 2024

Vaalan kunta

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	17.12.2024	Valmis	Anna-Riina Tiainen	Anna-Riina Tiainen

Projekti: Vaalanlammin asemakaavahanke
Työnumero: 25013829
Asiakas: Vaalan kunta
Versio: Valmis
Päiväys: 17.12.2024
Tekijät: Erika Jumppanen

Sisältö

1.	JOHDANTO	5
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	7
3.	KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT	8
3.1	Aineisto ja menetelmät	8
3.2	Tulokset	8
3.2.1	Selvitysalueen ja sen kasvillisuuden yleiskuvaus	8
3.2.2	Kasvilajisto.....	12
3.2.3	Luontotyytit	13
4.	MUUN LAJISTON ESIINTYMISPOTENTIALI	14
4.1	Viitasammakko	14
4.1.1	Alueen potentiaali ja aiemmat havainnot	15
4.2	Liito-orava.....	16
4.2.1	Alueen potentiaali ja aiemmat havainnot	16
4.3	Linnut	16
4.3.1	Alueen potentiaali ja aiemmat havainnot	16
4.4	Muu direktiivilajisto	18
5.	NATURA- JA LUONNONSUOJELUALUEET, POHJAVESIALUEET SEKÄ MUUT LUONNON ARVOALUEET	19
5.1	Aineisto ja menetelmät	19
5.2	Tulokset	19
6.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	19
6.1	Tehdyt selvitykset	19
6.2	Tulokset	19
6.2.1	Kasvillisuus ja luontotyytit.....	19
6.2.2	Linnut.....	19
6.2.3	Liito-orava.....	19
6.2.4	Viitasammakko	20
6.2.5	Natura- ja luonnonsuojelualueet, pohjavesialueet sekä muut luonnon arvoalueet.....	20
6.3	Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa	20
7.	LÄHTEET	21

Liite 1 Kasvillisuuskuviointikartta

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (MMM), Erika Jumppanen

Puutarhakatu 3 A

70300 KUOPIO

Puh. 040 1681 980

erika.jumppanen@sweco.fi

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy,

Luonnonvarakeskus (LUKE)

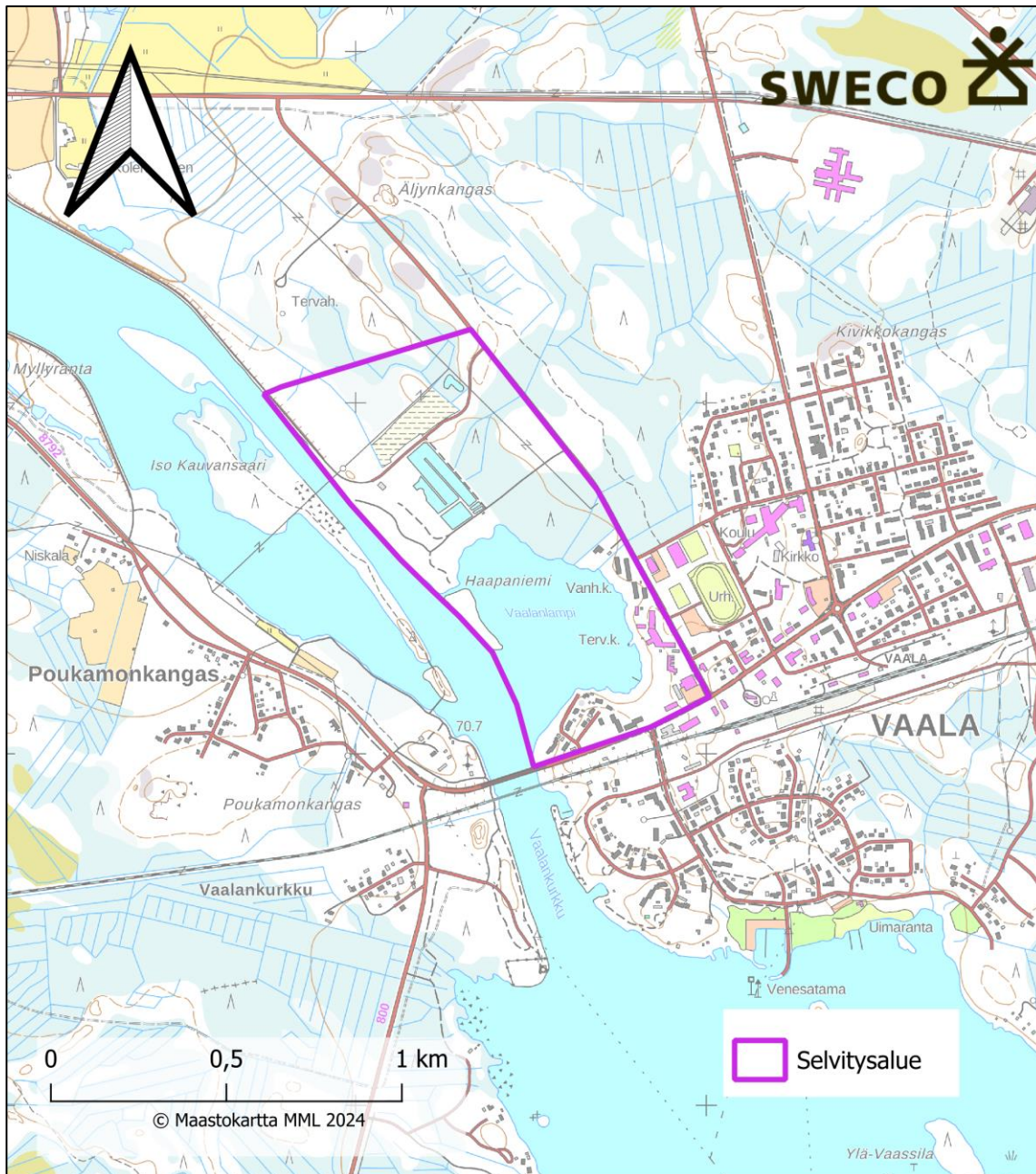
SYKE ja ELY-keskukset

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2024

1. JOHDANTO

Asemakaava-alueet sijaitsevat Vaalan kunnan keskustan tuntumassa, Vaalanlammen lähistöllä. Selvitysalue kattaa korttelit 41–44 sekä korttelin 45. Selvitysalue on kooltaan noin 69 hehtaaria, josta noin 18 hehtaaria on Vaalanlammen vesistöä. Alueelle sijoittuu asutuksen lisäksi jätevedenpuhdistamo. Alue koostuu pääosin mänty- ja kuusivaltaisista kasvatusmetsistä.

Kuva 1. Selvitysalue.

Sweco | Vaalanlammin asemakaavahankkeen luontokatselmus 2024

Työnumero: 25013829

Päiväys: 17.12.2024

Luontoselvitys sisälsi maastotöihin perustuvan kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen. Muiden eliöryhmien ja luontoarvojen osalta selvitys perustuu lähtötiedoiksi koottuun olemassa olevaan tietoon. Maastotyöt tehtiin kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta koko luontoselvitysalueella, poissulkien asutusalueet sekä Vaalanlammen länsireunalla sijaitseva saari, jonne kulkureittiä ei ollut.

Luontoselvitysten maastokäynti toteutettiin 20.8.2024. Luontoselvitysraportti sisältää luontoarvojen huomioimiseksi oleelliset suositukset maankäyttöön.

Maastotöiden ja lähtötietojen perusteella pyrittiin tunnistamaan selvitysalueen luontoarvot. Erityisesti kiinnitettiin huomiota seuraaviin seikkoihin:

- luonnonsuojelulain 64 §:n ja 65 §:n mukaiset luontotyypit
- vesilain 2. luvun 11 §:n vesiluontotyypit sekä luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset purot (VL 3. luvun 2 §)
- uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien luonnontilaiset tai niiden kaltaiset kohteet
- perinnebiotooppien edustavat kohteet
- valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten ja silmälläpidettävien, rauhoitettujen erityisesti suojeltujen ja direktiivilajien sekä Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintymät
- linnuston kannalta arvokkaat alueet
- ekologiset yhteydet ja yhteystarpeet
- Natura- ja luonnonsuojelualueet yms. luonnon arvoalueet

Luontoselvityksen tekijänä oli ekologi (MMM) Erika Jumppanen ja tarkastajana ekologi (LUK) Anna-Riina Tiainen, molemmat Sweco Finland Oy:stä.

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

Luontoselvityksen lähtötietoina käytettiin Laji.fi:stä (Suomen Lajitietokeskus 2024) 9.4.2024 tilattuja uhanalaisten ja silmälläpidettävien, rauhoitettujen lajien sekä luontodirektiivin liitteiden IV ja II lajien tunnettujen esiintymispaikkojen tietoja, Laji.fi:stä tilattuja suojelunarvoisten petolinnun pesäpaikkojen (Luonnontieteellisen keskusmuseon kuratoima tietokanta) ja rengastusrekisterin tietoja sekä haitallisten vieraslajien tietoja. Aineisto sisälsi myös karkeistetut ja salatut tiedot. Luontoselvityksen lähtötietoina käytettiin lisäksi mm. perus-, puusto- ja maanpeitekarttoja, ilmakuvia, luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueiden, soidensuojelun täydennysohjelmaehdotusalueiden, Natura-alueiden, luonnonmuistomerkkien, valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja luokiteltujen pohjavesialueiden paikkatietorajauksia koskevia Suomen ympäristökeskuksen avoimia paikkatietorajapintoja. Lähtöaineistoina käytettiin myös mm. tärkeiden lintualueiden (IBA, FINIBA, MAALI) rajauksia (BirdLife 2023), luonnonsuojelualueiden biotooppitietoja, Metsähallituksen suojeluohjelma-alue- ja suojelualue-rajauksia sekä Metsähallituksen Metso 10 000 ja Metso 13 000 –kohderajauksia. Käytetyt lähteet on mainittu lähdeluettelossa.

Alueella tehtiin maastokäynti 20.8.2024, jolloin arvioitiin alueen viitasammakkopotentiaalia sekä tehtiin yleispiirteinen kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys.

Maastotöiden ja lähtötietojen perusteella arvioitiin mahdollisten arvokkaiden luontokohteiden sijainti selvitysalueella sekä mahdollisten lisäselvitysten tarve. Arvokkaiden kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona.

Luontoselvityksen kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin soveltaen oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (Mäkelä & Salo, 2023 (luku 7, taulukko 7.1)) ohjeistusta:

- luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

3. KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

3.1 Aineisto ja menetelmät

Luontotyyppiselvityksessä pyrittiin rajaamaan suojellut luontotyypit (luonnonsuojelulain 64 § ja 65 §, vesilain 2. luvun 11 § ja vesilain 3. luvun 2 §:n luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset purot), uhanalaisten luontotyyppien luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset kohteet sekä edustavat perinnebiotooppikohteet. Putkilokasvien osalta pyrittiin selvittämään luontodirektiivin liitteiden II ja IV(b) lajien, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten lajien, rauhoitettujen ja erityisesti suojeltujen lajien sekä Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintymät. Maastokäynnillä 20.8.2024 kuvattiin ja rajattiin huomionarvoiset luontotyyppi- ja lajesiintymät sekä tarkennettiin kasvillisuuskuvioinnin rajauksia ja kuvauksia.

Mahdollista huomionarvoista kasvillisuutta ja luontotyyppejä selvitettiin myös Laji.fi-tietokannan (Suomen Lajitietokeskus 2024) tiedoista sekä Metsäkeskuksen avoimesta metsälakikohdepaikkatietorajapinnasta (Metsäkeskus, 2024) ja Luonnonvarakeskuksen monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) paikkatietoaineistosta (LUKE, 2024).

Raportissa esitetään kasvillisuudeltaan ja luontotyyppiltään huomionarvoiset kohteet karttarajauksin ja tekstikuvauksin sekä yleiskuvaus selvitysalueen kasvillisuudesta ja luontotyypeistä.

3.2 Tulokset

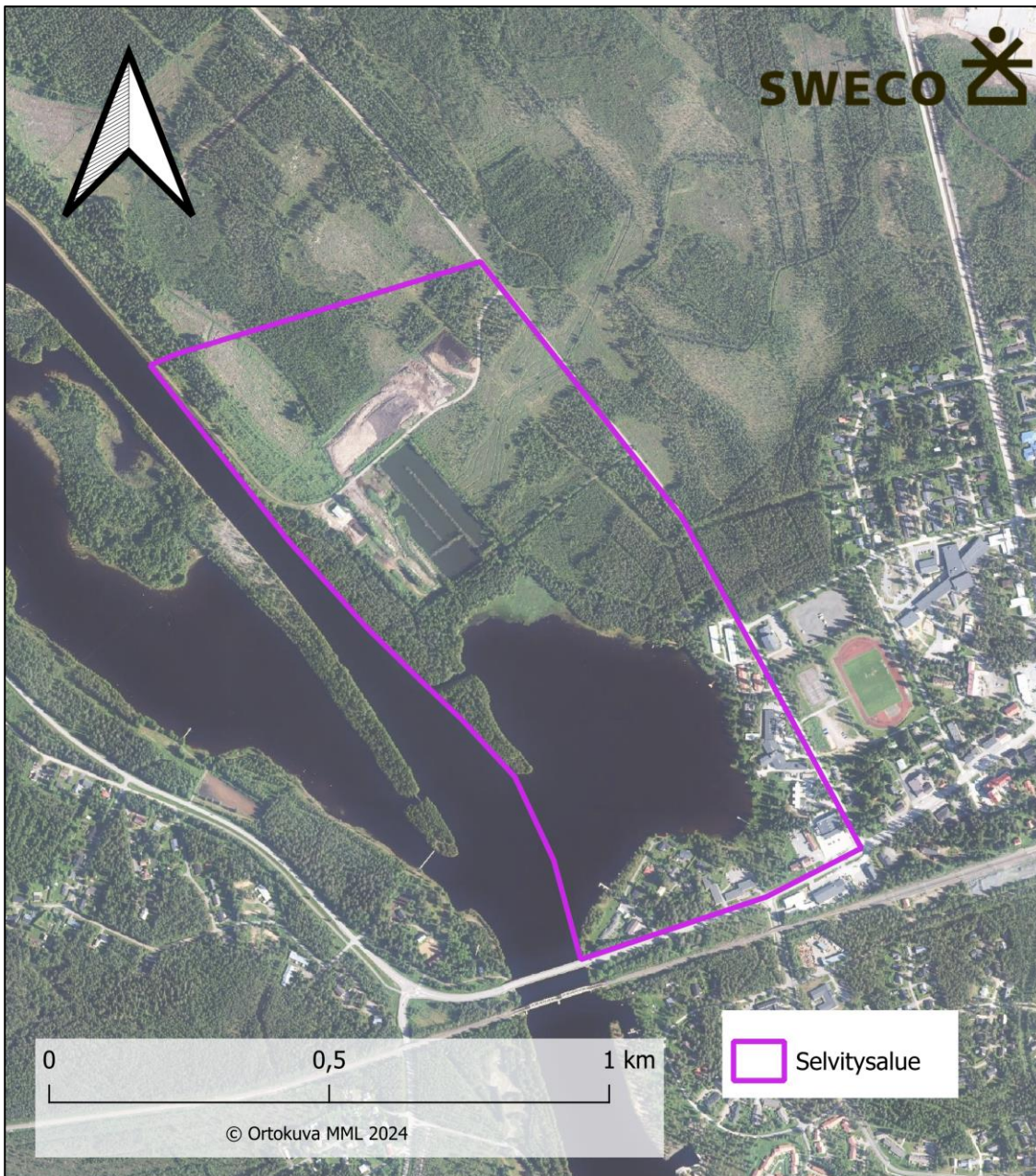
3.2.1 Selvitysalueen ja sen kasvillisuuden yleiskuvaus

Selvitysalue sijoittuu metsäkasvillisuusvyöhykkeiden jaossa keskiboreaaliselle vyöhykkeelle. Suokasvillisuusvyöhykkeiden jaossa alue sijoittuu Pohjois-Pohjanmaan aapasoiden vyöhykkeelle. Selvitysalue koostuu pääosin talousmetsästä. Alueella sijaitsee asutusta sekä alueen läpi kulkee muutamia teitä sekä sähkölinja. Ihmisen vaikutus näkyy alueella selkeästi.

Selvitysalueella on muutamia maastokartassakin näkyviä uomia, jotka ovat kaivettuja tai suoristettuja oja. Selvitysalueella ei luontoselvityksen perusteella ole vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:n tarkoittamia luonnontilaisia tai sen kaltaisia noroja, lähteitä, lähteikköjä tai tihkupintoja. Selvitysalueella ei ole puroja, jokia tai järviä. Selvitysalueelle sijoittuu Vaalanlampi ja alue rajautuu Oulujokeen. Joen reunat ovat suoristettuja ja jokea ympäröivät pientareet korkeita ja luoteisosassa soran peittämiä. Metsähallituksen perinnebiotooppirajaustiedoissa (Metsähallitus 2024) alueella ei ole perinnebiotooppikohteita 500 metrin säteellä kaavan suunnittelualueesta.

Vaalanlammen pohjoisosan rannan ja jätevedenpuhdistamon välissä sijaitsevalla metsäisellä alueella, maaperän havaittiin olevan haisevan lietteen peitossa. Maaperässä ei puiden lisäksi kasvanut muuta lajistoa tästä johtuen. Liette on todennäköisesti valunut alueelle metsätien alla kulkevasta putkesta. Maaperän tilaa rantametsikössä tulisi tarkastella.

Seuraavassa kuvassa (Kuva 2) on esitetty alueen ortoilmakuva.

Kuva 2. Selvitysalueen ortoilmakuva.

Geologian tutkimuskeskuksen avoimen paikkatietorajapinnan (GTK, 2024) mukaan selvitysalueen maaperä on pohjamaan osalta enimmäkseen sekalajitteista maalajia(hiekkamoreenia) ja täytemaata. Kolehmaisentien varteen sijoittuu myös hieman turvemaata.

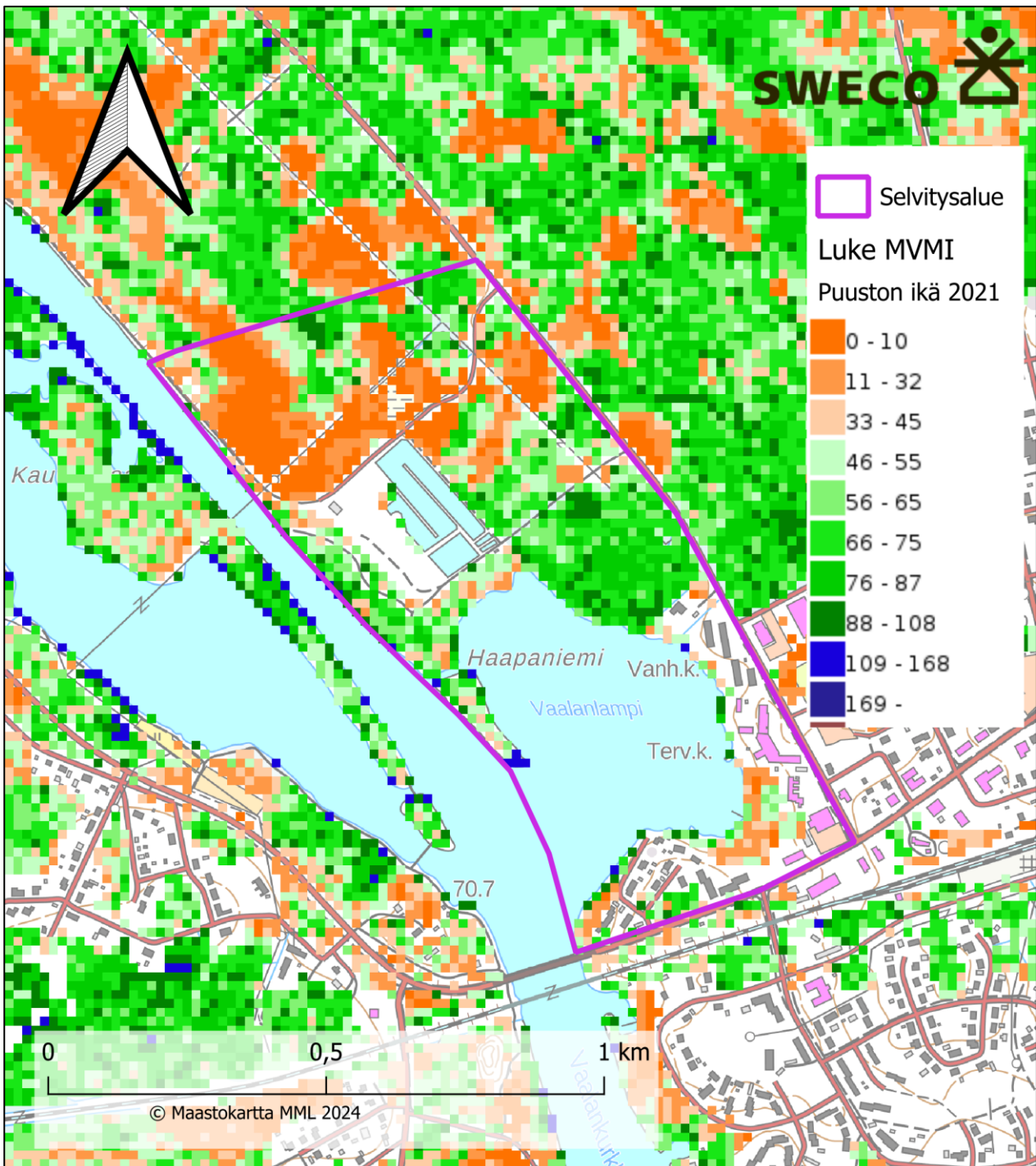
Varttuneita metsiä ei sijoitu selvitysalueelle. Varttuneita puita esiintyy vain yksittäisinä puina. Vanhoja, luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia metsiä alueella ei ole. Alueen metsät ovat pääosin mänty-, kuusi- ja koivuvaltaisia. Sekapuuna kasvaa muuta lehtipuustoa, kuten pihlajaa ja haapaa. Alueen metsissä on niukasti lahoppuita, mutta Vaalanlammen rannalla havaittiin muutamia yksittäisiä suurempia lahoppuita.

Sweco | Vaalanlammin asemakaavahankkeen luontokatselmus 2024

Työnumero: 25013829

Päiväys: 17.12.2024

Seuraavassa kuvassa on selvitysalueen puustonikäkartta. Kartta kuvaa vuoden 2021 tilannetta.

Kuva 3. Puuston ikä -kartta Luonnonvarakeskuksen monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVM) paikkatietoaineistosta 2021 (LUKE, 2024a).

Yleisimmät selvitysalueen metsien kasvupaikkatyypit ovat tuore kangas, kuivahko kangas ja lehtomainen kangas. Seuraavassa kuvassa (Kuva 4) on esitetty selvitysalueen kasvupaikkatyypikartta.

Kuva 4. Kasvupaikkatyypikartta Luonnonvarakeskuksen monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMi) paikkatietoaineistosta 2021 (LUKE, 2024a).

3.2.2 Kasvilajisto

Selvitysalueella ei havaittu valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kasvilajeja, lakisääteisesti suojeltavia kasvilajeja (luontodirektiivin liitteiden II ja IV b lajeja tai rauhoitettuja tai erityisesti suojeltuja kasvilajeja) eikä Suomen kansainvälisiä vastuulajeja. Laji.fi-tietokannan (tietokantatieto 9.4.2024) mukaan kaavan selvitysalueella tai luontoselvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisten, silmälläpidettävien, rauhoitettujen, erityisesti suojeltujen tai luontodirektiivin liitteisiin IV tai II kuuluvien kasvilajien eikä haitallisten vieraslajien tunnettuja esiintymispaikkoja. Tavanomaista kasvilajistoa ei pääosin katsottu tarpeelliseksi raportoida huomioiden selvityksen tarkoitus.

Vieraslajit

Alueella tehtiin useita havaintoja haitallisista vieraslajeista komealupiinista sekä jättipalsamista. Havainnot painottuivat maanlajitysalueelle, erityisesti jätevedenpuhdistamolle johtavan tien varteen. Alueelta ei ole aiempia Suomen lajitietokeskukselle ilmoitettuja vieraslajihavaintoja vaalea-amerikanhorsmaa lukuun ottamatta (Suomen lajitietokeskus c). Lajia ei ole säädetty haitalliseksi eli se ei kuulu kansalliseen eikä EU:n haitallisten vieraslajien luetteloon. Havainto on tehty jätevedenpuhdistamon tontilta.

Kuva 5. Puhdistamontien varsi koostui tiheistä komealupiinikasvustoista.

3.2.3 Luontotyytit

Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n eikä 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita eikä vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:n pienvesikohteita. Uhanalaisten luontotyyppien luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kuvioita alueella ei myöskään esiinny.

Metsäkeskuksen avoimeen metsälakikohdepaikkatietokarttaan (Metsäkeskus, 2024) ei ole merkitty yhtään metsälain (12.12.1996/1093) 10 §:n tarkoittamaa erityisen tärkeää elinympäristökuviota 300 metrin säteellä selvitysalueesta.

Kuva 6. Alueen tyypillistä tasaikäistä männikköä. Kuva otettu selvitysalueen itäreunalta kohti luodetta.

Kuva 7. Maanlajitysalueen pohjoispuolen nuorta metsikköä.

4. MUUN LAJISTON ESIINTYMISPOTENTIAALI

Luontoselvityksen yhteydessä maastossa sekä olemassa olevaan aineistoon perustuen tarkasteltiin alueen potentiaalia eri lajien esiintymisen kannalta, erityisesti huomioiden luontodirektiivin liitteen IV lajit liito-orava, viitasammakko sekä linnut.

4.1 Viitasammakko

Viitasammakko (*Rana arvalis*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78.2 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Viitasammakko on luokiteltu Suomessa elinvoimaiseksi (LC) lajiksi (Hyvärinen, ym. 2019).

Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koiraille on lisääntymisreviirit, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapää elävät. Soidintaminen riittää

Sweco | Vaalanlammin asemakaavahankkeen luontokatselmus 2024

Työnumero: 25013829

Päiväys: 17.12.2024

osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. (Nieminen & Ahola 2017.)

4.1.1 Alueen potentiaali ja aiemmat havainnot

Kaavan suunnittelualueella, selvitysalueella tai yhden kilometrin säteellä selvitysalueesta ei ole Laji.fi:ssä (Suomen Lajitietokeskus 2024) mainittuja tunnettuja viitasammakon esiintymispaikkahavainnoja.

Alueelta on tehty erillinen selvitys viitasammakoista, selvitysalue kattoi tämän raportin selvitysalueen. Viitasammakoista tehtiin äänihavainnoja toukokuussa 2024 tehdyn maastokäynnin yhteydessä jätevedenpuhdistamon alueelta (Kuva 8). Viitasammakkoselvityksessä jätevedenpuhdistamon alueelle rajattiin alue viitasammakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Viitasammakkoa ei havaittu muualla selvitysalueella.

Kuva 8. Kevään 2024 viitasammakkohavainnot (Kuva: Finnsurvey 2024).

Kuva 9. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka, rajattu punaisella (Kuva: Finnsurvey 2024).

Havaitun lisääntymis- ja levähdyspaikan lisäksi Vaalanlammin reunat voisivat soveltua viitasammakon elinalueeksi, havaintoja lajista alueella ei kuitenkaan tehty keväällä 2024. Alueen ojat ja muut vesialtaat eivät sovellu viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikaksi.

4.2 Liito-orava

Liito-orava (*Pteromys volans*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78.2 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Liito-orava on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi (VU) (Hyvärinen, ym. 2019).

Liito-orava elää kuusivaltaisissa sekametsissä, joissa on lehtipuustoa (haapa, koivu, leppä) ja kolopuustoa (Hanski ym., 2001). Liito-oravat suosivat vanhoja metsiä. Liito-oravan levinneisyys Suomessa ulottuu etelärannikolta linjalle Oulu-Kuusamo (Hanski ym., 2001). Paras ajankohta liito-oravainventointiin on keväällä lumien sulettua (Sierla ym., 2004).

4.2.1 Alueen potentiaali ja aiemmat havainnot

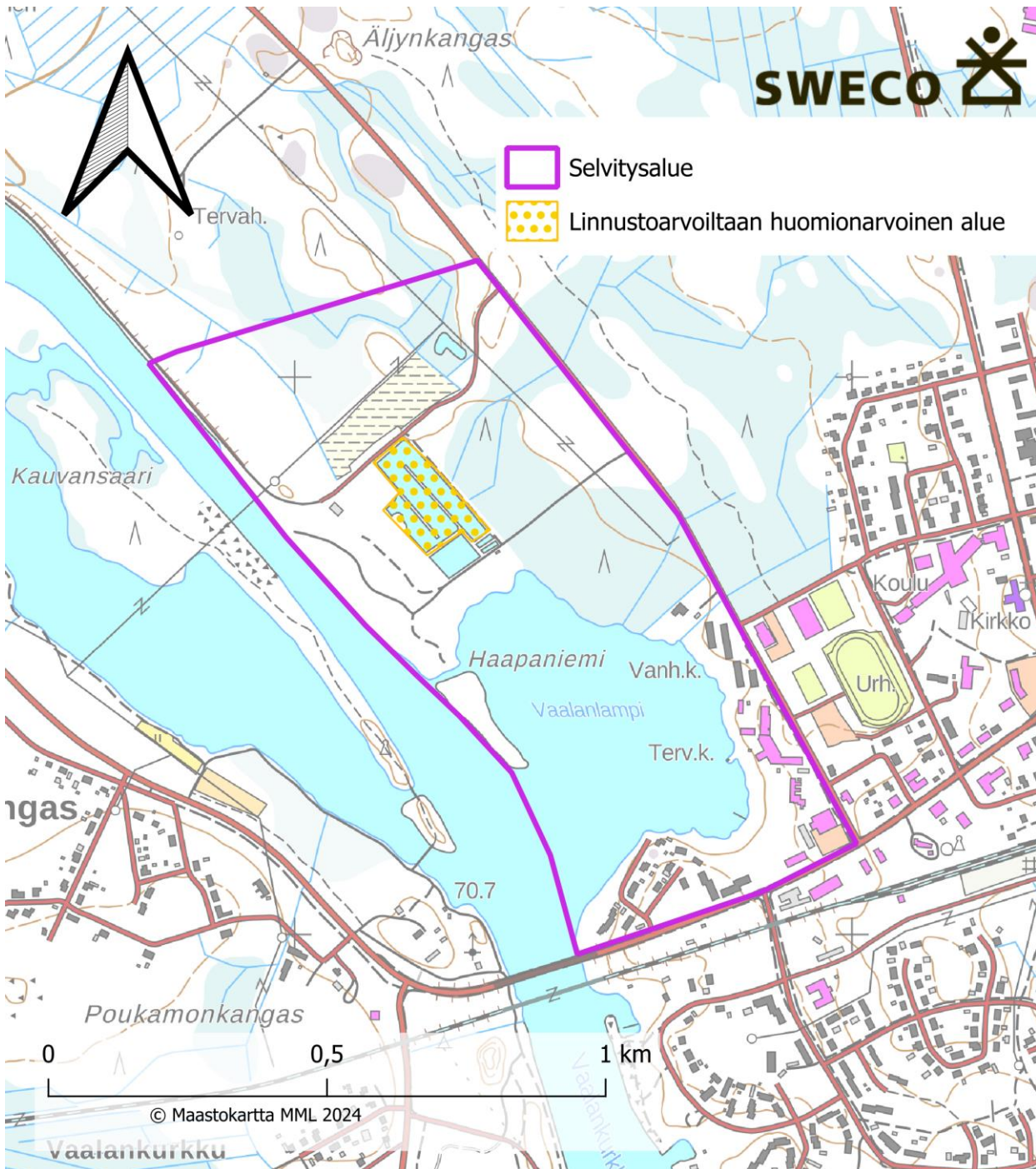
Suomen Lajitietokeskuksen (2024) tietokannassa ei ole liito-oravahavaintoja selvitysalueelta tai sen lähistöltä. Alueen metsät ovat pääosin liian nuoria tai mäntyvaltaisia ollakseen potentiaalisia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Muutamia kookkaampia kuusia ja koivuja sijaitsee Vaalanlammin reunoilla, mutta alueen potentiaali on vähäinen.

4.3 Linnut

Lähtöaineistona käytettiin Suomen Lajitietokeskuksen (2024) tietokantatietoja. Petolintujen pesäpaikkatiedot tarkastettiin Laji.fi:n kautta 9.4.2024 tehdyillä tietopyynnöillä suojelunarvoisten petolintujen pesäpaikkojen tietokannasta (Luonnontieteellisen keskusmuseon kuratoima tietokanta), rengastus- ja löytörekisteristä sekä Metsähallituksen vastuulajien (maakotka ja muuttohaukka) osalta LajiGIS: Lajin seurantakohteet: Petolinnut - tietokannasta huomioiden myös nollahavainnot eli tuloksettomat pesäntarkastukset.

4.3.1 Alueen potentiaali ja aiemmat havainnot

Suomen Lajitietokeskuksen (2024) tietokannassa ei ole havaintoja suojelunarvoisista petolinnuista tai pesäpaikoista selvitysalueelta tai sen lähistöltä. Laji.fi tietokannassa on merkintöjä useista vesilinnuista samasta vesialtaasta, jossa viitasammakoita havaittiin keväällä 2024. Alueella on havaittu mm. mandariinisorsa (LC-elinvoimainen, rauhoitettu), haapana (VU- vaarantunut) sekä mustakurkku-uikku (EN-erittäin uhanalainen). Havainnot ovat verrattain tuoreita (2010-2024), joten lähtötietojen perusteella alue rajattiin mahdollisesti linnustollisesti tärkeäksi alueeksi (Kuva 10). Altaan umpeenkasvaneet reunat voivat tarjota pesimäpaikkoja linnuille tai suojaosan ruokailupaikan. Alueella havaittiin vuoden 2024 maastokäynnin yhteydessä telkkäuros samaisessa altaassa, mutta ei muuta merkittävää lajistoa. Huomattavaa on kuitenkin, että alue sijaitsee nykyisellään täysin ihmisen muokkaamassa ympäristössä ja toiminnassa olevan maansiirtoalueen välittömässä läheisyydessä.

Kuva 10. Linnustoarvoiltaan mahdollisesti arvokkaan alueen raja.

Kuva 11. Linnustoarvoiltaan arvokasta aluetta. Kuva otettu Puhdistamontien varresta kohti kaakkoa.

4.4 Muu direktiivilajisto

Alueella ei sijaitse lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikaksi soveltuvaa elinympäristöä, kuten kolopuita tai kivikkoja.

Direktiivilajeista korentojen lisääntymis- ja levähdysalueita voisi sijaita vesialtaiden sekä lammen ympäristössä, mutta erityisen soveltuvaa elinympäristöä ei alueella havaittu, sillä erityisesti altainen ympäröivä kasvillisuus on yksipuolista ja käsiteltyä.

Alueella ei nähdä olevan potentiaalia suurpetojen elinympäristöksi, sillä alue on hyvin ihmisvaikutteinen.

5. NATURA- JA LUONNONSUOJELUALUEET, POHJAVESIALUEET SEKÄ MUUT LUONNON ARVOALUEET

5.1 Aineisto ja menetelmät

Natura- ja luonnonsuojelualueiden, luonnonsuojeluohjelma-alueiden ja soidensuojelun täydennysohjelma-alueiden, sekä valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja pohjavesialueiden sijainti tarkastettiin ympäristöhallinnon avointen paikkatietorajapintojen kautta. Natura-alueiden tiedot tarkastettiin Natura-alueiden karttapalvelusta (SYKE ja ELY-keskukset, 2018).

5.2 Tulokset

Suunnittelualueella tai yhden kilometrin säteellä siitä ei sijaitse pohjavesialueita, luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelma-alueita, soidensuojelun täydennysohjelma-alueita, Metsähallituksen suojeluohjelma-alueita, Metsähallituksen Metso 10 000 tai Metso 13 000 –kohteita eikä valtakunnallisesti arvokkaita geologisia muodostumia. Lähin Natura-alue, Oulujärven saaret ja ranta-alueet (SACFI1200104) sijaitsee 3,5 kilometrin päässä selvitysalueelta etelään.

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tehdyt selvitykset

Luontoselvitys sisältää maastotöihin perustuvat kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen, pesimälinnustuselvityksen, liito-oravaselvityksen ja viitasammakkoselvityksen. Selvitys perustuu lähtötiedoiksi koottuun olemassa olevaan tietoon.

6.2 Tulokset

Luontoselvityksessä ei rajattu huomionarvoisia luontokohteita.

6.2.1 Kasvillisuus ja luontotyypit

Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n eikä 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita eikä vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:n pienvesikohteita. Uhanalaisten luontotyyppien luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kuvioita ei ole suunnittelualueella. Alueella havaittiin kahta haitallista vieraslajia; komealupiinia sekä jättipalsamia Puhdistamontien varrella.

6.2.2 Linnut

Alueelta rajattiin yksi mahdollisesti linnustollisesti arvokas alue lähtötietojen perusteella.

6.2.3 Liito-orava

Selvitysalueella ei luontoselvityksen perusteella arvioida olevan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi sopivia ympäristöjä tai kulkuyhteysalueita.

6.2.4 Viitasammakko

Alueella sijaitsee viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka.

6.2.5 Natura- ja luonnonsuojelualueet, pohjavesialueet sekä muut luonnon arvoalueet

Suunnittelualueella tai yhden kilometrin säteellä siitä ei sijaitse pohjavesialueita, luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelma-alueita, soidensuojelun täydennysohjelma-alueita, Metsähallituksen suojeluohjelma-alueita, Metsähallituksen Metso 10 000 tai Metso 13 000 –kohteita eikä valtakunnallisesti arvokkaita geologisia muodostumia. Lähin Natura-alue, Oulujärven saaret ja ranta-alueet (SACFI1200104) sijaitsee 3,5 kilometrin päässä selvitysalueelta etelään.

6.3 Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa

Toimenpiteet, jotka vaikuttavat alueella sijaitsevan vesialtaan syvyyteen, pohjaan, vesikasvillisuuteen tai vedenpinnan korkeuteen, voivat heikentää tai vaarantaa viitasammakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikan ja linnustollisesti mahdollisesti arvokkaan alueen kuntoa. Mikäli alueelle kohdistetaan toimintoja, on huomioitava, ettei veteen päädy kiintoainesta tai muuta materiaalia, joka saattaisi aiheuttaa veden laadun heikkenemistä. Huomattavaa on kuitenkin, että alue sijaitsee nykyisellään täysin ihmisen muokkaamassa ympäristössä ja toiminnassa olevan maansiirtoalueen välittömässä läheisyydessä, jolloin alueelle suunniteltujen maankäytönmuutoksien ei nähdä vaikuttavan alueen viitasammakoihin tai linnustoon heikentävästi. Mahdollisia negatiivisia meluvaikutuksia voidaan minimoida välttämällä erittäin meluisia työvaihteita huhti-heinäkuussa.

Vaalanlammen pohjoisosan rannan ja jätevedenpuhdistamon välissä sijaitsevalla metsäisellä alueella, maaperän havaittiin olevan haisevan lietteen peitossa. Maaperässä ei puiden lisäksi kasvanut muuta lajistoa tästä johtuen. Liette on todennäköisesti valunut alueelle metsätien alla kulkevasta putkesta. Maaperän tilaa rantametsikössä tulisi tarkastella.

Vieraslajien hävittäminen ja huomioiminen maansiirtotöissä on erityisen tärkeää alueella, jotta haitallisten lajien leviäminen on mahdollista estää.

7. LÄHTEET

- BirdLife, 2023. Tärkeät lintualueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/> (Luettu 8.11.2024).
- GTK, 2024. Geologian tutkimuskeskuksen avoin paikkatietorajapinta Maaperä pohjaa (GTK 2024). https://gtkdata.gtk.fi/arcgis/rest/services/Rajapinnat/GTK_Maapera_WMS/MapServer/46 (ladattu 31.12.2024).
- Hanski, I., Henttonen, H., Liukko, U.-M., Meriluoto M. & Mäkelä A., 2001. Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen ympäristö 459, Luonto ja luonnonvarat, 130 s.
- Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki
- LUKE, 2024. Luonnonvarakeskuksen monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) katselupalvelu (WMS). <http://kartta.luke.fi/geoserver/MVMI/wms>.
- Metsäkeskus, 2024. Erityisen tärkeät ympäristökuviot -karttapalvelu. <https://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=a29ae4c4eb7240f0895d4ff93f04df1c> (luettu 12.11.2024).
- Mikkonen, N., Leikola, N., Lahtinen, A., Lehtomäki J. & Halme P., 2018. Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation -analyysien loppuraportti. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9 | 2018.
- Mäkelä K. & Salo P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023. 374 s. <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f>
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M., 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat, s. 114.
- Suomen Lajitietokeskus 2024a. Rengastusrekisterin tiedot. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.86589>. (Haettu 9.4.2024).
- Suomen Lajitietokeskus 2024b. Petolintujen pesäseuranta, Suojelunarvoiset petolintujen pesäpaikat. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.86586>. (Haettu 9.4.2024).
- Suomen Lajitietokeskus 2024c. Vieraslajit. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.86590>. (Haettu 9.4.2024).
- Suomen Lajitietokeskus 2024d. Huomionarvoiset linnut. Latauksen tunniste <http://tun.fi/HBF.86588>. (Haettu 9.4.2024).
- Suomen Lajitietokeskus 2024f. Linnut: lajit (LSA 1997/160, liite 4 2021/521), Erityisesti suojeltavat lajit (LSA 1997/160, liite 4 2021/521), Koko maassa rauhoitetut kasvilajit (LSA 1997/160, liite 3a 2021/521),

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien eteläpuolella rauhoitetut putkilokasvit (LSA 1997/160, liite 3b 2021/521), EU:n luontodirektiivin II-liite, EU:n luontodirektiivin IV-liite, EU:n ensisijaisesti suojeltavat lajit (luontodirektiivin II-liite), EU:n lintudirektiivin I-liite. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.86586>. (Haettu 9.4.2024).

SYKE ja ELY-keskukset, 2018. Natura-alueiden sijaintikartta sekä tietolomakkeiden julkiset versiot ja lomakkeiden tiivistelmät.
<https://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=831ac3d0ac444b78baf0eb1b68076e1a>
(luettu 12.11.2024).

Vanhatkartat.fi, 2024. <https://vanhatkartat.fi/>. (Luettu 12.11.2024).

Vesilaki 587/2011. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>. (Luettu 12.11.2024)

Vieraslajit.fi, 2024. <https://vieraslajit.fi/lajit> (Luettu 27.10.2024).

Ymparisto.fi, 2023a. Liito-orava. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Liito-orava.pdf> (Luettu 12.10.2024).

Ymparisto.fi, 2023b. Luontodirektiivin luontotyytit. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/luontotyyppien-monimuotoisuus/luontodirektiivin-luontotyytit> (Luettu 12.11.2024).

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, 2021. Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>

Erika Jumppanen, Luontoasiantuntija, ekologi MMM
Sweco Finland Oy
Kuopio